

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Lævini Torrentini, Episcopi Antverpiensis, Poemata Sacra

Torrentius, Laevinus

[S.l.], 1594

Hymnorum De Partu Virginis Liber II.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69329](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-69329)

At tu vetustas quid memoras Iouem?
 Quem turpi adactum atraq; libidine
 Non proprias fœdasse natas,
 Non thalamum puduit sororis.
 Fit imber, aurum, flamma, fit omnia
 Nefarijs dum seruit amoribus,
 Vesana cui tu sceptrâ celi,
 Regnaq; das hominum, & Deorum.
 Sed ille pœnas nunc luit horrido
 Detrusus Orco, nos neque fumens
 Fulmen, neq; imbecilla tela,
 Nos alium colimus Tonantem.

H Y M N O R V M

DE PARTU VIRGINIS

LIBER II.

AIORA sed iam molior arduus.
 Miracla crescunt, crescite carmina.
 Profit sub humana latentem
 Rite Deum celebrasse forma.

Nulli reperta fert animus via
 Cælo Latinam tollere barbiton,
 Non antè tam fidenter ausam
 Æthereas penetrare ad oras,
 Liménque Olympi tangere, dum fugit
 Horrétque tenuis grandia, nec putas
 Fas esse sermones Deorum, &
 Facta leni tensare plectro.
 Sed virgo quid non efficiet Dei
 Dignata partu? Tu modo tu fano
 Regina, & aspirate nostris
 Tuque puérque iuu Camœnis.

B

PACEM

PACEM profundo latus in otio
 Seruabat orbis, sana nec impio
 Ad bella compulsas furore
 Mars odijs acuebat vrbes,
 Neque execranda impune licentia
 Vexabat agros miles, & improbus
 Totius ab verrebat anni
 Flentibus agricolis laborem.
 Pacata tellus ire volentibus,
 Pacata stabant equora, nec timor
 Ne tollerent sperata nautis
 Lucra Cilix, rapidusq; Isaurus,
 Non vlla seclis visa prioribus
 Tam certa rebus compositis quies,
 Cum Roma iam victrix per omnem
 Iura daret veneranda mundum.
 At pacis auctor Caesar, & imperi
 Custos, & vrbis Romulea pater,
 Tam ciuium fidens amore,
 Quam validis animosus armis,
 (Caesar vetusto clarus ab filio
 Augustus, ingens Aeneadum decus,
 Quo Romuli non iustiozem
 Terra tulit, neque fortiozem)
 Ferro subactos ducere legibus,
 Suamq; victor nosse potentiam
 Cum vellet, & tranquilla ubiq;
 Omnia, nec reperiret hostem,
 Janum Quirini nil metuens patrum
 De more clausit, bellaq; ibi horrida,
 Terrorq;, constrictiq; nodis
 Et Furor & Rabies ahenis.

EX IN corusco Sol melius nitens
 Fulgore luces protulit aureas,

Ac tanta maturos vbique
 Fertilitas decorabat agros,
 Vt fausta tellus faustaq; sidera
 Communem ad usum & publica gaudia
 Felicibus possent videri
 Auspiciis iniisse foedus
 Quod longa nunquam dissoluat dies,
 Quin temperatis omnia prodeant,
 Crescantq; momentis, nec atra
 Aut pluuia, aut metuantur aura.
 Tunc flauus altis qua Tiberis lanis
 Villas, superbo flumine nobilis
 Etruria scindens opima,
 Et Latij dominantis arua,
 Stratus sub alta Tityrus ilice,
 Notisq;ue pascens pingua collibus
 Armenta, dum ludos capella,
 Et saturi meditantur agni,
 Non te Menalca, non Corydon tuos
 (Ut nuper) ignes, non nemorum comas,
 Aut garrulis arbusta cannis,
 Aut humiles cecinit myricas;
 Cumea sed iam carmina prosperis
 Impleta fatis, iam noua secula,
 Jam Virginem, missamq; ab alto
 Progeniem properare Olympo,
 Quae patriis virtutibus erigat,
 Longoq; mundum liberet ab metu,
 Auriq; contingat nitore
 Regna truci temerata ferro.
 His ille magno non minor Orpheo
 Ducebat ipsas carminibus feras.
 Te Tityre & valles opaca, &
 Aëry stupuere colles.

Ac I A M Q V E irretortos caloculos ferens

B 2

Arrelius

Arrectus orbis magnum aliquid sibi
 Sperabat, ingentemq; toto
 Pectore latiniâ fouebat,
 Cum lata lex à Principe Casare,
 Qua iussit omnes edere nomina,
 Viresq; fortuna, modumq;
 Quemque sua studiumq; vita.
 Lex una latè gentibus imperat
 Quâ lata tendunt fertilis Africa,
 Quâ fortis Europa, beata
 Quâq; Asia locupletis arua.
 Consentur omnes Romulidum quibus
 Spectata virtus, fœdera sine opus
 Servare amicis, seu rebelles
 Indomito superare ferro.
 At verò Idumen, notaq; pascua
 Phœnicum amœni quâ celebres rigant
 Iordanis atque Euphratis unda,
 Quâ celeri ruit amne Orontes,
 Ornantq; opaco vertice nobiles
 Palmeta siluas, grataq; balsama,
 Myrrhamq; fragrantemq; nardum
 Diuitibus stupet hospes hortis,
 Gens cara celo, nec prius exteris
 Assueta sceptris, tunc sceleris rea
 Ferebat Herodis superbi
 Imperium, dominaq; Roma.
 Sed sacra priscis tradita patribus,
 Legésque, moresq; Isacida suos,
 Tribusq; cognatasque stirpes,
 Et solitos tenere ritus.

GRANDÆVVS ergo virginis integræ
 Custos (fabrilem quanquam operam locans,
 Tectoq; Nazara sub arcto

Exiguos

Exiguos celebrans Penates.

Non indecora, non humili tamen

De gente, magnum stemmate nobili

Qui ferre Dauiden, & altos

Posset auos, at auosque reges)

Sedem vetusta iussus originis

Adire Bethlen, non iter, ac suos

Respexit annos, quantum amata

Est uterum veritus puella,

Cui nona abiret Luna, dolentibus

Auferre pondus sucta puerperis,

Quiete traducenda molli,

Et variis inimica curis.

Sed diua sacris debita partibus

Bethlaea noscens moenia, sic virum

Compellat atque hortatur ultrò,

Macte animo, neque enim suoruno

Curam benignus deposuit Deus,

Aut ponet unquam. Tu modo tu bone

Confide. Quo nos cunque cali

Iussa vocant, pariter sequendum est.

Sic illa lentum pronocat, & prius

Accincta pergit. Sed peditem senex

Non passus, ut pandum repente

Strauerat accelerans asellum,

Aptabat arctis sarcinulis heram,

Notumque nota quadrupedem manum

Ducens, & auritum subinde

Voce ciens comitem laboris,

Vorabat omnem nil titubans viam,

Regnata priscis arua parentibus

Dum calcat, & sperata firmas

Progenies animi vigorem.

301 prona condens lumina feruidis

B 3

Urgebat

Urgebat ardens Oceanum rotis,
 Caloque sublustris, venusto
 Hesperus adueniebāt astro,
 Ingressus urbem cum senior, suis
 Sperans quietem instare laboribus,
 Maiore se inuolui repente
 Comperit implicitum tumultu.
 Ut namque villis dimitibus solent
 Armenta lato turgida pabulo
 Redire sub noctem petulco
 Agmine, vestibulumq; rauco
 Implere mugitu, hinc stabulis pedem
 Latura multo prouere impetu,
 Ut dira si pestis supremum,
 Aut scabies sequeretur atra;
 Sic turba crebro plurima confluens
 Accita conuentu oppidulum vagis
 Rumoribus commorat omne,
 Dum vario properant labore,
 Cantusq; rebus quisque studet suis,
 Ne tecta desint, luceat ut focus,
 Sit lectus, & quacunque fessus
 Nocte cupit gehida viator.

STABAT caducea pars bona villula
 Neglecta, densis horrida uepribus,
 Forensibusq; amota turbis,
 Nec strepitu resonans molesto,
 Olim colonis commoda, dum suo
 Ornata cultu, nunc pecori vago
 Pergrata dum desinit Auster,
 Dum pluuia, rapidiq; Soles.
 Huc ille serus deuenit, ac Deo
 Ducente desertum hospitium subit,
 Ponensque clitellas, & una

Quadr-

Quadrupedem religans sub umbra,
 Lustrabat omnem sollicitus locum.
 Dein verò apertis sarcinulis simul
 Ac cuncta quæ poscebat usus
 Prouidus explicuisset heros,
 Nondum acquiesset, ni dominam prius
 Vidisset apto compositam toro,
 Quem sedulus substrarat ipse
 Gramineis tumidum manipulis.
 Nec longa fessum post tenuit mora,
 Vt fortuito liberior semel
 Proiecta distendit grabato
 Membra, graui superata somno.

AT noctis alto Diua silentio
 Gausa, quanto maior erat quies,
 Non sibilo ludentis aure,
 Non agitata leui susurro.
 Tanto acriori sollicitudine
 Dum mente voluens omnia cogitat
 Vt cœpta, quò progressa, qualera
 Denique res habitura finem,
 Mirisq̃ue pascit pectora gaudiis,
 (Vt blanda molli si puerum sinis
 Ad nota reptantem foueret
 Ubera, dulce vel appetenti
 Matri ferentem suauiolum sua,
 Quod ipsa multis prodiga millibus
 Persoluat, effusumq̃ collo
 Lacteolis premat in mamillis)
 En tota Celestum agmina plurimis
 Distincta turmis, quæ vario canant
 Peana concentu, sacrosq̃
 Mirificè venerentur ortus,
 Summis inherent culminibus domus,

B 4

Noctemq̃

Noctemq³, vincunt lumine, non secus
 Ac fulgure illustrantur umbra
 Cum volucris micat æthra flamma.
 Quæis mota virgo profiliit, neque
 Fas esse ducens mollia si cubans
 Per strata tot miracula rerum
 Non alacri tueatur ore,
 Stans irreflexa sidera suspicit
 Cernice, iam tum Calicolûm choris
 Assueta, sed maiore nunquam
 Viderat aut numero, aut triumpho
 Ab usque Olympi tendere vertice
 Felicis ad fastigia villule,
 Gemmis refulgentes, & ostro,
 Ut vario nitet Iris arcu.
 Ergo alta cali mente perambulans
 Conuexa, non te flebilibus vocat
 Lucina lamentis, nec ullo
 Anxia concutitur pauore,
 Sed te usque adorans, te memorans pater,
 En (inquit) ô rex maxime Calitum
 En illius momenta noctis
 Perspicuis reuoluta signis
 Qua poscor ingens depositum. Tuis
 Tu rite deuotam obsequijs rege.
 Res nulla tam perplexa, nullo
 Quin superes genitor labore.

Sic illa. Sed me quis rapuit furor?
 Audire dulces fas mihi fistulas,
 Vocesq³ permixtas acuto
 Cum citharis resonare cantu,
 Audire puro lata tonitrua
 Mugire cælo, cernere sidera
 Emota, subsultare festas

Ad Choreas praeunte Luna,
 Cum virgo tantis excita gaudiis,
 Multoque feruens Numine, iam velus
 Mortalibus defecta membris,
 Corporeosq; hebetata sensus,
 Fit mater. At dum viscera permanens
 Immota, matrem se fieri neget,
 Prodisse ni deprendat alui
 Deposito puerum tumore.

Res mira dictu, virgo puerpera
 Intacta quem conceperat, edidit
 Illaesa, caelestemq; in auras
 Protulit inuiolata partum.

Ac pura quondam ut per specularia
 Sol lumen altis porticibus suum
 Diffundit, at non illa nimbis
 Peruia stant, gelidisq; ventis;
 Sic ille caco iustitia inbar

Venturus orbi, & Tartareas procul
 Acturus aeternum tenebras,
 Virgineos radians per artus,
 Non vsitatis concipitur modis,
 Non ante noto nascitur ordine.
 Nil vile, nil vulgare, nullus
 Hic lacrymis locus, aut dolori.

RISERE blando protinus omnia
 Perfusa vultu, nudaq; iam dis
 Tellus & informis, Decembri
 Clausa gelu, mediaq; bruma,
 Tum laxa pandens purpureos sinus
 Implevit omnem deliciis locum,
 Spargens odorato repente
 Arua croco, viridiq; acantho.
 Quin & locorum quae spatiis erant

Diuersa, & anni temporibus simul
 Profudit, æternæ relinquens
 Digna Deo monumenta laudis.
 Neque ipsa dudum quæ fuerat manet.
 Spelunca, dumis obsita, nil minus
 Quàm commoda humanos ad vsus,
 Vix pecudi satis apta feta,
 Sed tota celestium alituum choris
 Lustrata calum prouocat, & Deum
 Sublimis ostentans alumnus,
 Æthereæ caput æquat aula.

Non hic furentem falcigerum leges
 Senem recentum mollia viscera
 Hæsisse natorum cruentis
 Dentibus horribiliq̃e mala,
 Matremq̃, magno sollicitam metu
 Celasse partus montibus auis,
 Ac lacte nutritos caprino
 Quò rabido melior parente
 Seruaret, admoto antra satellite
 Cinxisse, rauco qui obstreperant choro,
 Vagitus ut ne furta sæui
 Proderet auriculis tyranni.
 Hinc Creta mendax imperium Iouis
 Exorsa calum crimine polluat,
 Veracior nec Delos, olim
 Æquoreas fluitans per undas,
 Latoa iactet pignora, non leui
 Producta partu, dum nimium furens
 In pellicem matrona Iuno,
 Atque odiis agitata iniquis,
 Nec passa terra, nec miseram est maris
 Matura ventris ponere pondera,
 Inuenta sed tandem illa magni

Que

Qua sobolem exciperet Tonantis.
 Quid matris expers Cecropidum Dea,
 Bimatrix aut cunabula Liberi,
 Et Juppiter pragnans acerbo
 Verticis, aut femoris dolore?
 Tum qua remotis turpiter arbitris
 Nocturna cernunt Persephones sacra,
 Fomenta dum foedæ parantur
 Nequitia stimulante luxu,
 Nostrisq; calum moribus improbi
 Meimur, omnis quod caput est mali,
 Cum prorsus extincto pudore
 Ponimus & vitiis honorem.
 O sancta sanè augustaq; Numina,
 Si recta calo per scelus it via!
 Res mira, sed vulgata Graiis,
 Dum madidis Helicone pennis
 Iouemq; natosq; ad Superos vehunt.
 Sed ebrioso mox titubant pede,
 Seseq; vectoresq; mergunt
 In medium penitus profundum.

Non ista castæ conveniunt lyra.
 Abite nuge, tuq; adeo pitens
 Iudæa tu succede nostris
 Auspicio meliore chartis.
 Non tu beata gentis originem
 Ad vana confers somnia, que sibi
 Narrata si credat, stuporem
 Ingenuo metuas alumno.
 Sed cum ille rerum maximus arbiter
 Illustre quondam mente agitans opus
 Hunc uniuersum voce sola
 E nihilo fabricabat orbem,
 Tunc prima semoto exiliens fredo,

Admirata

Mirata limo es compositum tuo
 Mortalium qui primus ani
 Aetheream pater hausit auram.
 Circum omne stabat quadrupedum genus,
 Nec sauebant in pecudes fera,
 Tutumq; permista volucres
 Aëra personuere cantu.
 Dein sola veri conscia Numinis,
 Id consecrasti quo decuit modo,
 Et fictiles exosa Diuos,
 Et vetitis inimica sacris.
 Hinc tanta celo munera, quæ tibi
 Collata magnum conciliant decus
 Quacunque tellurem refusa
 Oceanus vagus ambit vnda.
 Quid facta Regum, quid memorem Ducum,
 Vatumq;? Quæis se conscius efferens
 Jordanus, affectansq; palmam,
 Haud alio superetur amne.
 Iordanis, vdam qui tumidus pedem
 Repressit, & se commodus obtulit,
 Ut tota siccato repente
 Agmina traicerentur alueo.
 Hoc antè Rubro contigerat mari,
 Cum refluxo se gurgite diuidens
 Virimque, sustollensque in auras
 Marmoreus velut vnda murus,
 Immota stabat dum medio Deus
 Transmisit acres & facidas vado
 Cum liberisq;e, vxoribusq;e,
 Et Pharij spoliis Canopi.
 Iunctis sequutus curribus atque equis
 Tyrannus amens, sed rediens mare
 Ingentibus currusque, equosque
 Obruit, atque homines procellis.

MAGNIS abundas inclita laudibus
 Iudea, sed nil tam celebrat tuum
 Insigne ut vrbs Bethlea nomen,
 Parua loco, neque diues agris,
 Sed nota alumno, cuius originem
 Roma illa terrarum imperio potens
 Mirata, regni exuta cultus,
 Supplicibusq; adoperta vittis,
 Accedat ultro, & munera deferens,
 Sacroq; figens oscula limini,
 Procumbat, agnoscens auitis
 Clarius esse aliquid tropais.
 Non illa fastos tunc referat suos
 Ad furta duri Martis & Illia,
 Lupamq; nutricem, gemello
 Vbera qua dederit Quirino.
O iste quanto nobilior puer
 Hebraeus alto conspicitur polo!
 Tu Caesar astanti Sibylla
 Crede, Deum, dominumq; adorans,
 Nec falsa prefer, qua puer hic nigro
 Damnavit Orco, Numina. Pythium
 I consule, hac responsa reddet
 Ipse cauis vlulans sub antris.
 Bethlea tellus, Calicolum domus,
 Ocelle mundi, nulla licet tuas
 Equare possint verba laudes,
 Non ideo tamen indecoro
 Te preteribit Musa silentio,
 Dictura magna non sine gloria
 Cunasque, vagitumque, & omnem
 Hinc reliqui seriem triumphi.

HYM-